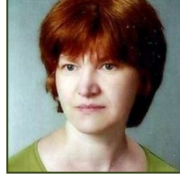

□ M. Pomorska
Krakov Yagellon Üniversitesi

ORTA ÇULIM, AŞAĞI ÇULIM VE KÜERİK DİYALEKTLERİNDE RENK ADLARI¹

Özet

Küerik, Aşağı Çulım ve Orta Çulım diyalektleri, Ob ırmağının sağ kolu olan Çulım ırmağı boyunca konuşulmuş veya konuşulan Çulım Türk diyalektleri olarak bilinmektedir. Küerik ve Aşağı Çulım diyalektleri gibi, bugünlerde yok olma tehlikesine maruz dillerden olan Orta Çulım diyalekti² yazılı diller değildir. Aynı zamanda da pek az araştırılmış Türk dillerindedir.

Çalışmada Küerik, Aşağı Çulım ve Orta Çulım diyalektlerindeki renk adları ve renk adlarından türemiş olan kelimeler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çulım diyalektleri, Türk dilleri, renk adları

Ilse Laude-Cirtautas, 1961 yılında yayınlanan ve Türk dillerindeki renk adlarını sistematik olarak incelenen çalışmasında Küerikçe renk adlarını da dikkate almıştı. Sunulan sözcükler Wilhelm Radloff'un sözlüğünden seçilmişti. Andrey Pavloviç Dulzon'un Aşağı Çulım diyalektini inceleyen ilk çalışması 1952 yılında çıkmış olsa bile, Laude-Cirtautas'ın kitabında Aşağı Çulımca renk adları dikkate alınmamıştı. Orta Çulım diyalektini ayrıntılı şekilde inceleyen Rimma Mahmutovna Biryukoviç'in ilk monografik çalışmaları daha 1970'li yıllarda yayınlanmıştı ve tabii ki Laude-Cirtautas'ın monografisinde bulunmamaktadır. Bu çalışmamızda çeşitli kaynakçalarda kaydedilmiş Küerikçe (Küe.), Aşağı (AÇ) ve Orta Çulımca (OÇ) renk adlarını sistematik biçimde sunmak ve böylece Laude-Cirtautas'ın çalışmasında eksik olan malzemelerini tamamlamak istiyoruz.

Küerikçe Renk Adları

W. Radloff'un çalışmalarında kaydedilmiş, sonra da I. Laude-Cirtautas'ın kitabında dikkate alınan Küerikçe renk adları şunlardır: ak '1. ak, beyaz; 2. temiz, saf; 3. suçsuz, günahsız, kalbi temiz' (Radloff 1893: 86); *ala* 'renkli, benekli, çizgili, büyük benekli' (ibid. 351); *kara* '1. siyah, kara; 2. siyah şey, siyahlık; 3. kötü, fena, pis, alçak, talihsiz, mutsuz, hüznü' (Radloff 1899: 132) ~ 'gece'³, *kök* '1. kök, mavi, gök mavisini, açık yeşil, ot yeşili; 2. gök' (ibid. 1218); *kula* 'yeşil-gri, Alm. gelbgrau⁴' (ibid. 967); *kızıl* 'kızıl, kırmızı' (Radloff 1868: 398); *pora* '(at donu) gövdesi siyah kılları beyaz at; kır' (Radloff 1911: 1269)⁵; *sarıg* 'sarı' (ibid. 322).

Aşağı Çulımca renk adları

Aşağı Çulımca renk adları Andrey Pavloviç Dulzon ve Rimma Mahmutovna Biryukoviç'in çalışmalarında kaydedilmiştir: ak 'ak, beyaz' (Dulzon 1952: 132); kara 'kara, siyah' (Biryukoviç 1979a: 52); kök 'yeşil, mavi' (ibid. 136); kula 'Prezewalski yaban atının rengi, Rus. северасый (масть)' (ibid. 137); kızıl 'kızıl, kırmızı' (ibid. 166) ~ *кызил*⁶ 'id.' (ibid. 134) ~ *kzil* (!) 'id.' (ibid. 143); *pora* 'gri, Rus. седой'⁷ (ibid. 136); *sarıg* 'yeşil' (ibid. 160).

Orta Çulımca Renk Adları

Orta Çulımca renk adları hem Dulzon ve Biryukoviç hem de Yong-Söng Li'nin⁸ çalışmalarında kaydedilmiştir: *ak* 'ak, beyaz' (Biryukoviç 1984: 27); *al* 'pembe' (ibid. 17); *ala* '(at donu) benekli, alaca' (a.e.) ~ 'alaca, çok renkli' (Biryukoviç 1979: 134); *kara* 'kara, siyah' (Biryukoviç 1984: 38; Li vd. 2008: 153); *kök* 'mavi, yeşil' (Biryukoviç 1984: 42) ~ 'gök, gök mavisini, gök' (ibid.) ~ 'mavi' (Li vd. 2008: 130); *kızıl* 'kızıl, kırmızı' (Biryukoviç 1981: 10; Li vd. 2008: 66) ~ *кызил* 'id.' (Biryukoviç 1979: 131); *pora* 'gri', Rus. серый⁹ (Biryukoviç 1984: 55); *sarıg* 'yeşil' (Biryukoviç 1979: 69) ~ *saryh* 'yeşil' (ibid. 66).

1.ak

Küe., AÇ ve OÇ *ak* 'ak, beyaz, vs.' (= Trk. *ak*, *bk*. Laude-Cirtautas 1961: 38-50, Clauson 1972: 75, Sevortyan 1974: 116, Räsänen 1969: 12) diğer Türk dillerinde olduğu gibi, Çulım diyalektlerinde de çeşitli türemiş kelimelerin kökü olmuştur:

1.1 sıfatlar: OÇ *agamdyk* 'beyazca, beyazımsı' (Biryukoviç 1981: 12); AÇ *aksътан* 'beyazca, beyazımsı, beyazımtırak' (Dulzon 1952: 159); OÇ *agımık* 'id.' (Biryukoviç 1981: 12); OÇ *akpus* ~ *akvos*¹ '1. ak, beyaz; 2. temiz' (Biryukoviç 1984: 28) ~ *akvъs* 'ak, beyaz' (Biryukoviç 1979: 131);

1.2 isimler: OÇ *akça* 'akçe, para; kapike, Rus rublesinin yüzde biri' (Biryukoviç 1984: 28) ~ OÇ *aktsa* 'para' (ibid.) ~ Küe. *aktsa* 'madeni para; para' (Radloff 1893: 124)¹⁰;

¹Krş. OÇ *karaktın* (! = *karaktın*, M.P.) *akpüzi* 'göz akı' (Biryukoviç 1979: 98) ~ *akbuzı* 'ak (isim)' (ibid. 138).

1.3 fiiller: Küe. *agar-* ‘ağarmak, ak olmak’ (Radloff 1893: 145); Küe. *akta-* ‘1. aklamak; suçsuz veya borçsuz olduğu yargısına varmak, temize çıkarmak; 2. olması gerektiği gibi davranmak’ (ibid. 115); OÇ *akta-* ‘temizlemek; beyaz etmek’ (Biryukoviç 1984: 28) ~ AÇ *akla-* ‘temizlemek’ (Dulzon 1952: 152),¹¹

1.4 hayvan adları: OÇ *ak kurtu* ‘keklik’ (Biryukoviç 1984: 27)¹²; OÇ *ak pālık* ‘balık türü, Rus. нельма’ (Biryukoviç 1984: 27) ~ *akbālık* ~ *akvālık* ‘id.’ (Biryukoviç 1979: 108), AÇ *ak palık* ‘id.’ (Dulzon 1966: 463);¹³ OÇ *akik* ~ *akik* ‘geyik’ (Biryukoviç 1979: 117) ~ *ākik* ‘id.’ (ibid. 94); OÇ *akpus kälāmçük* ‘kelebek türü’ (Biryukoviç 1984: 39);

1.5 bitki adı: OÇ *akpaştıgot* ‘kardelen çiçeği’ (Biryukoviç 1979: 89);

1.6 kişi adı: OÇ *Ak Kan* ‘Ak Han’ (Biryukoviç 1984: 77);

1.7 madde adı: OÇ *akpur* ‘kireç taşı’ (Biryukoviç 1984: 16) ~ ‘kireç’ (ibid. 28) ~ *akbur* ‘id.’ (Biryukoviç 1979: 92).¹⁴

2. kara

Küe., AÇ, OÇ *kara* ‘kara, siyah, vs.’ (= Trk. *kara*, bk. Laude-Cirtautas 1961: 17-36, Clauson 1972: 643, Sevortyan 1997: 286, Räsänen 1969: 235), Çulım diyalektlerinde, *ak* renk adı gibi, oldukça fazla kelimelerin kökü olmuştur:

2.1 sıfatlar: OÇ *kapkara* ‘kapkara, siyahımsı’ (Biryukoviç 1984: 38); OÇ *karamdık* ‘siyahımsı, siyahımtırak’ (Biryukoviç 1981: 12) ~ ‘siyah’ (Biryukoviç 1984: 38); OÇ *karamık* ‘siyahımsı, siyahımtırak’ (Biryukoviç 1981: 12);

2.2 isimler: OÇ *karaçku* ~ *karaçkь* ‘karanlık’ (Biryukoviç 1984: 38) ~ *karaçkı* ‘karanlık’ (Biryukoviç 1979a: 53), Küe. *karatski* ‘karanlık’ (Radloff 1899: 162)¹⁵;

2.2 fiiller: Kaynaklarımızda yalnızca bir tek fiil kaydedilmiştir: Küe. *karal-* ‘kararmak; kötü olmak; zarar vermek’ (Radloff 1899: 159);

2.3 hayvan adları: OÇ *kara kuzuruk* ‘tabusamur’ (Biryukoviç 1984: 71);¹⁶ OÇ *kara kurtu* ‘erkek orman tavuğu’ (Biryukoviç 1984: 44); OÇ *kara pālık* ‘kadife balığı, yeşil sazın, Rus. лить’ (Biryukoviç 1984: 52) ~ *karāl̄k* ‘id.’ (ibid. 38) ~ AÇ *kara palık* ‘id.’ (Dulzon 1966: 463) ~ *karabalık* ‘id.’ (Dulzon 1952: 170); OÇ *kara kurt* ‘sinek’ (Biryukoviç 1984: 46); OÇ *kara sāk* ‘sinek’ (Biryukoviç 1984: 58, 38); OÇ *kara bakçar* ‘kuş türü, Rus. скворец’ (Biryukoviç 1979: 99);¹⁷

2.4 bitki adları: AÇ *karadal* ‘ağaç türü, söğüt, Rus. луговой тальник’ (Dulzon 1952: 170) ~ OÇ *karadal* ‘söğüt’ (Biryukoviç 1984: 38); OÇ *kara kāzi* ‘çam ağacı’ (Biryukoviç 1979a: 68); OÇ *kara agaş* ‘ladin’ (ibid. 46); OÇ *karaju* ~ *karazu* ‘gökmar’ (Biryukoviç 1984: 38); AÇ *karagat* ‘siyah veya kırmızı Frenk üzümü, Rus. смородина’ (Biryukoviç 1979: 92) ~ ‘siyah Frenk üzümü, Rus. черная смородина’ (Biryukoviç 1984: 38); AÇ *karagoy* ‘bataklık yaban mersini, Rus. голубика’ (ibid. 38); AÇ *kara köbüğü* ‘1. id.; 2. siyah veya kırmızı Frenk üzümü, Rus. смородина’ (Biryukoviç 1979a: 74), AÇ *kara kövüğü* ‘yaban mersini, Rus. черника’ (Biryukoviç 1984: 38) ~ *karь gogvüğü* ‘yaban mersini, Rus. черника’ (Dulzon 1966: 463); AÇ *kara kargan* ‘siyah Frenk üzümü, Rus. черная смородина’ (Biryukoviç 1984: 38);

2.5 hayvan hastalığının adı: OÇ *karaguj* (!, = *karakuš*, M.P.) ‘hayvan hastalığının türü, Rus. копытянка’ (Biryukoviç 1984: 38);¹⁸

2.6: kişi adları: OÇ *Kara Kan* ‘Kara Han’ (Biryukoviç 1984: 79); Küe. *Kara Mättyr* (Radloff 1868:695);

2.7: nehir adı: Küe. *kara üs* (Radloff 1868: 689).¹⁹

3. kök

Küe., AÇ, OÇ *kök* ‘mavi, yeşil’ (= Trk. *kök*, bk.Laude-Cirtautas 1961: 77-79, Clauson 1972: 708, Sevortyan 1980: 66, Räsänen 1969: 287), Çulım diyalektlerinde yalnızca birkaç kelimenin kökü olmuştur:

3.1 sıfatlar: OÇ *kökämdık* ‘mavimsi, mavimtırak’ (Biryukoviç 1979: 14, 90); OÇ *kögämik* ‘1. id.; 2. yeşilimsi, yeşilimtırak’ (Biryukoviç 1981: 12);

3.2 fiiler: OÇ *kögär-* ‘1. mavileşmek; 2. yeşermek’ (Biryukoviç 1984: 16, 42); Küe. *köxür-* ‘1.-2. id.’ (Radloff 1899: 1232)²⁰;

3.3 bitki adı: OÇ *kök paštyg ot* ‘hercai menekşe’ (Biryukoviç 1984: 6, 31).

4. kızıl kızıl

Küe., AÇ, OÇ *kızıl* ‘kızıl, kırmızı’ (= Trk. *kızıl*, bk.Laude-Cirtautas 1961: 50-56, Clauson 1972: 683, Sevortyan 2000: 200), *kök* renk adı gibi Çulım diyalektlerinde yalnızca birkaç kelimenin kökü olmuştur:

4.1 sıfat ~ isim: OÇ *kızımık* ‘kızılımsı, kızılca, kırmızımtrak’ (Biryukoviç 1981: 12) ~ ‘gül’ (Biryukoviç 1984: 46);

4.2 bitki adları: AÇ *kъzil kargan* ‘kırmızı Frenk üzümü, Rus. красная смородина’ (Biryukoviç 1984: 47); OÇ *kızılğat* ‘id.’ (ibid. 46); AÇ *kъзыl köuväy* ‘Sibirya’da yetişen yaban mersini türü, Rus. брусника’ (Biryukoviç 1984: 7) ~ *kъzil kogbäj* ‘id.’ (Dulzon 1966: 464), OÇ *kızıl köbügäy* ‘id.’ (ibid. 465);

4.3 hayvan adı: OÇ *kızıl āliç* ‘Sibirya’da yaşayan gelincik türü, Rus. колонок’ (Dulzon 1973: 20);

4.4 meslek adı: OÇ *kızıl kamak* ‘milis asker; yedek er’ (Li vd.2008: 156).

5. Sarıg

Küe., AÇ, OÇ *sarıg* ‘sarı’ (= Trk. *sarıg*, bk. Laude-Cirtautas 1961: 64-68, Clauson 1972: 848, Sevortyan 2003: 220, Räsänen 1969: 403), Çulım diyalektlerinde yalnızca aşağıdaki kelimelerin kökü olmuştur:

5.1 Balık adı: OÇ *sārig pālık* ‘mersin balığı’ (Biryukoviç 1984: 57) ~ *sarbālık* ‘id.’ (ibid. 52), AÇ *sarvālık* ‘id.’ (Dulzon 1952: 152) ~ *sarbalık* ‘id.’ (Dulzon 1966: 463);

5.2 Bitki adı: AÇ *sarıgdal* ‘söğüt ağacı türü, Rus. желтый тальник’ (Dulzon 1952: 162);

5.3 Hastalık adı: OÇ *sārig agrig* ‘sıraca hastalığı, Rus. золотуха’ (Biryukoviç 1984: 57).

6. Ala

Küe., OÇ *ala* ‘renkli, benekli, çizgili vs.’ (= Trk. *ala*, bk.Laude-Cirtautas 1961: 70, Clauson 1972: 126, Sevortyan 1974: 129, Räsänen 1969: 15) – elimizde olan kaynaklarda, bu renk adından türetilmiş kelimelerden yalnızca bir kuş adı kaydedilmiştir: OÇ *ala ganat* ‘kartal’ (Biryukoviç 1979: 134) ~ ‘kartal türü, Rus. речной орел’ (Biryukoviç 1984: 28) ~ ‘kuş türü, şahin, doğan, Rus. ястреб’ (Biryukoviç 1979: 139), *ala kanat* ‘kartal’ (Biryukoviç 1984: 37) ~ ‘kartal türü, Rus. речной орел’ (ibid. 6).

7. Pora

Küe., AÇ, OÇ *pora* '(at donu)gövdesi siyah kılları beyaz at, gri renkte, kır' = Hak. *pora* '(at donu)gri, kır' (Baskakov 1953: 157), Tuv. *bora* '(at donu)gri, kır' (Tenişev 1968: 113), Tof.*bora* 'gri, kır, boz' (Rassadin 1995: 18), Koyb.*bora* 'gri, kır, boz' (Sevortyan 1978: 173), Alt.dial. *boro* 'gri, boz, kır' (ibid.) < Mo. (Lessing 1960: 121, Sevortyan 1978: 173, Räsänen 1969: 80, Ölmez 2007: 98) – elimizde olan kaynaklarda, bu renk adından türetilmiş kelimelerden yalnızca şu OÇ sıfat kaydedilmiştir: *pōramdk* 'grimsi, küllü' (Biryukoviç 1981: 12).

8. Kula

Küe., AÇ *kula* '(at donu) yeşil-gri renkte; Prezewalski yaban atının rengi, Rus. севрасый (масть)' (= Trk. *kula*, bk. Laude-Cirtautas 1961: 110, Clauson 1972: 617, Sevortyan 2000: 120, Räsänen 1969: 298) – elimizde olan kaynaklarda *kula* sözcüğünden hiç türemiş kelime kaydedilmemiştir

9. al

OÇ *al* 'pembe' (= Trk. *al*, bk. Laude-Cirtautas 1961: 56-58, Clauson 1972: 120, Sevortyan 1974: 125, Räsänen 1969: 14) – elimizde olan Çulım kaynaklarında *al* kelimesi yalnızca bir kez olarak (*hapax legomenon*) kaydedilmiştir. Ondan türetilmiş hiçbir kelime kaydedilmemiştir.

Kısaltmalar

AÇ = Aşağı Çulımca; Alt. = Altayca (= Oyrotça); dial. = diyalet; Hak. = Hakasça; ibid. = adı geçen eser; id. = aynı manada; Koyb. = Koybal diyaleti; Küe. = Küerikçe; Mo. = Moğolca; OÇ = Orta Çulımca; Tof. = Tofalarca; Tr. = Türkiye Türkçesi; Trk. = Türk dilleri; Tuv. = Tuvaca

Kaynaklar

Bacanlı, E. (2012). "Çulım Türkleri ve dilleri. Chulym Turks and their languages". *Tehlikedeki Diller Dergisi / Journal of Endangered Languages*. 2012, Kış / Winter, 67-84.

Baskakov, N.A. (1953). *Hakassko-russkiy slovar'*. Moskva.

Biryukoviç, R.M. (1979). *Zvukovoy stroy çulımsko-tyurkskogo yazıka (metodiçeskie posobie)*. Moskva.

Biryukoviç, R.M. (1979a). *Morfologiya çulımsko-tyurkskogo yazıka*. Cilt I: "Kategoriya imeni suşçestvitelnogo. Uçebno-metodiçeskie materialı". Moskva.

Biryukoviç, R.M. (1981). *Morfologiya çulımsko-tyurkskogo yazıka*. Cilt II. Saratov.

Biryukoviç, R.M. (1984). *Leksika çulımsko-tyurkskogo yazıka. Posobie k spetskursu*. Saratov.

Clauson, G. (1972). *An etymological dictionary of pre-thirteen-century Turkish*. Oxford.

Derleme Sözlüğü. (1993). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Cilt VIII: k. Ankara.

Dulon, A. P. (1952). "Çulımskie tatarı i ih yazık". *Uçenie Zapiski Tomskogo Gosudarstvennogo Pedagogiçeskogo Instituta*. IX, 76-210. Tomsk. Dulzon A. P. Chulymskie tatarı i ikh yazık [Chulym Tatars and their language].

Dulzon, A. P. (1966). "Çulımsko-tyurkskiy yazık". Baskakov, N.A. *Yazıki Narodov SSSR*. Cilt II, 446-466. Moskva.

Dulzon, A. P. (1973). "Dialekti i govori tyurkov Çulıma". *Sovetskaya Tyurkologiya*. 2, 16-29.

- Küçük, M. (2012). “Türkiye Türkçesi ağızlarında at, at donları ve nişaneleri ile ilgili adlandırmalar”. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7/4, Fall, 2287-2304.
- Laude-Cirtautas, I. (1961). *Der Gebrauch der Farbbezeichnungen in den Türkdialekten*. Wiesbaden.
- Lessing, F.D. (1960). *Mongolian-English dictionary*. Berkeley & Los Angeles.
- Li Yong-Söng vd.(2008). *A study of the Middle Chulym dialect of the Chulym language*. Seoul.
- Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer Wortschatz mit alttürkischen und mongolischen Parallelen*. Wiesbaden.
- Pomorska, M. (2004). *Middle Chulym noun formation*. Kraków.
- Pomorska, M. (2011). “Month names in the Chulym Turkic dialects – their origin and meaning”. *Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis*.128, 127-144.
- Radloff, W. (1868). *Proben der Volksliteratur der türksichen Stämme Süd-Sibiriens*. Cilt II. S. Peterburg.
- Radloff, W. (1893). *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*. Cilt I. Sanktpeterburg.
- Radloff, W. (1899). *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*. Cilt II. Sanktpeterburg.
- Radloff, W. (1905). *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*. Cilt III. Sanktpeterburg.
- Radloff, W. (1911). *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*. Cilt IV. Sanktpeterburg.
- Rassadin, V.I. (1995). *Tofalarsko-russkiy, russko-tofalarskiy slovar*. Irkutsk.
- Räsänen, M.(1969). *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türk Sprachen*. Helsinki.
- Sevortyan, È.V. (1974). *Ètimologičeskiy slovar tyurkskih yazıkov*. Cilt I. Moskva.
- Sevortyan, È.V. (1978). *Ètimologičeskiy slovar tyurkskih yazıkov*. Cilt II. Moskva.
- Sevortyan, È.V. (1980). *Ètimologičeskiy slovar tyurkskih yazıkov*. Cilt III. Moskva.
- [Sevortyan, È.V.], Blagova, G. F., Levitskaya, L. S., Dibo, A.V., Rassadin, V.I. (1997). *Ètimologičeskiy slovar tyurkskih yazıkov*. Cilt V. Moskva.
- [Sevortyan, È.V.], Blagova, G. F., Levitskaya, L. S., Dibo, A.V., Rassadin, V.I. (2000). *Ètimologičeskiy slovar tyurkskih yazıkov*. Cilt V. Moskva.
- [Sevortyan, È. V.], Dibo, A.V. (2003). *Ètimologičeskiy slovar tyurkskih yazıkov*. Cilt VII. Moskva.
- Stachowski, M. (1991). “Einige tofalarische Etymologien vor gemeintürkischem Hintergrund”. *Ural-Altäische Jahrbücher*. Neue Folge.10, 99-105.
- Stachowski, M. (1998). “Notizen zur schorischen und tschulymischen Etymologie”. *Studia Etymologica Cracoviensia*. 3, 107-123.
- Tenişev, È.R. (1968). *Tuvinsko-russkiy slovar*. Moskva.

¹V. Polonya içi Türkoloji Konferansında (Varşova, 01-02. Haziran 2011) sunulan bildirinin genişletilmiş biçimidir.

²Bacanlı 2012: 69-70.

³Krş. *orta karada* 'gece yarısında' (Radloff 1868: 701), *kara konar yok* 'konaklamadan' (ibid. 698).

⁴Radloff'un sözlüğünde açıkça söylenmediği halde, Küerikçe *kula* (Alm. 'gelbgrau') sıfatı yalnızca at donu için kullandığını tahmin edebiliriz, bk. Küçük 2012: 2298.

⁵Krş. *kara por'at* 'al donlu at' (Radloff 1868: 697), *kara por'attyg* 'at donlu ata sahip olan' (ibid. 693).

⁶Küe., AÇ ve OÇ ünlü ve ünsüzleri için bk. Pomorska 2004: 28-32.

⁷Biryukoviç'in çalışmalarında açıkça söylenmediği halde, Küerikçe ve diğer Türk dillerinde nasıl ise Orta Çulımca'da da *pora* (Rus. 'седой' ve 'серый') sıfatının yalnızca 'at donu' için kullanıldığını tahmin edebiliriz.

⁸Li vd. 2008

⁹6 numaralı dipnotu karşılaştıran.

¹⁰Bk. Küe. *aktsalığ* 'parası olan' (Radloff 1893: 124).

¹¹Bk. Küe. *aktal*- 'suçsuz veya borçsuz olduğu yargısına varılmak, temize çıkarılmak' (Radloff 1893: 119); OÇ *aktat*- 'beyazlattırmak' (Biryukoviç 1981: 31).

¹²Bk. OÇ *kurtu* 'orman tavuğu, Rus. *кочак*' (Biryukoviç 1979: 138) ~ *kürtü* 'id.' (ibid. 123) – etimolojisi hakkında bk. Stachowski 1991: 102).

¹³Bk. AÇ *ak pälük ay* 'ay ismi, İng. whitefish (inconnu) month' (Pomorska 2011: 136).

¹⁴Etimolojisi hakkında bk. Stachowski 1998: 113; Pomorska 2004: 128.

¹⁵Krş. Küe. *karatskylan*- 'kararmak' (Radloff 1899: 163), *karatskılát*- 'karartmak' (ibid.).

¹⁶Krş. OÇ *çala* 'samur' (Duřzon 1973: 20); AÇ *kiş* 'samur' (Duřzon 1966: 463).

¹⁷Krş. AÇ *kaktu* 'kuş türü, Rus. *скворец*' (Biryukoviç 1984: 38).

¹⁸Krş. Tr. dial. (Afyon Karahisar, Isparta) *karakuş* 'çok yem yemekten ve çok ağır yük taşımaktan hayvanların bacaklarında şişlik yapan bir çeşit hastalık' (Derleme Sözlüğü 1993: 2648).

¹⁹Krş. OÇ *üs* 'Çulım' (Biryukoviç 1981: 55) ~ 'nehir' (Biryukoviç 1984: 19).

²⁰Krş. Küe. *köxürt*- 'mavileştirmek; yeşertmek' (Radloff 1899: 1233).